

DEBATT:

Transspråkande – en holistisk syn på språk, språkanvändning och språkdidaktik

Transspråkande föreslås som en lämplig översättning av translanguaging av forskare i Nätverket för Translanguaging. Med begreppets ekologiska och sociolingvistiska rötter och dess holistiska syn på språk som utgångspunkt anser vi att förledet *trans-*, vilket även fungerar på svenska, bäst fångar innebörden.

I de två senaste numren av Lisetten har frågan om hur begreppet *translanguaging* ska översättas till svenska diskuterats. I och med att translanguaging både som teoretiskt begrepp och som pedagogiskt förhållningssätt väckt stort intresse har också behovet av en översättning aktualiserats. Aina Bigestans, Annelie Drewsen och Björn Kindenberg föreslår i nummer 4/2015 av Lisetten att begreppet *korsspråkande* skulle vara en lämplig term. Den skulle, enligt dem, stå för att människor rör sig över ett språkligt landskap där språken är en del av en större helhet. Kamilla György Ullholm svarar i nummer 1/2016 av Lisetten att hon anser denna term mindre användbar eftersom den kan ge associationer till andra, näraliggande engelska termer, som används för att beskriva flerspråkigt språkbruk vid *kodväxling*, *language crossing* eller *cross-languaging*. Hon anser också att ordet *korsspråkande* är svårhanterligt för andraspråkstalare p.g.a. uppkomsten av ett konsonantkluster vid sammanfattning av orden *kors* och *språk*. Istället föreslår hon termerna *tvärspråkande* och *språkkryssande* med hänvisning till att den förstnämnda termen ger associationer till överbrygga och motsvarar förleden *trans-*, medan den sistnämnda ger associationer till rörelse och även ger positiva konnotationer till något lustfyllt. Således föreligger i de båda artiklarna tre förslag till översättning av translanguaging: *korsspråkande*, *tvärspråkande* och *språkkryssande*.

Innan vi ger oss in i diskussionen om översättning av translanguaging vill vi lyfta fram begreppets ursprung. Begreppet användes först på walesiska (kymrisk), *trawsiethu*, av Cen Williams (1994) för att beskriva det systematiska användandet av två språk för undervisning och lärande under samma lektion i klassrummet. Begreppet översattes till engelska och fick benämningen translanguaging av Baker (2001) och utvidgades då till att omfatta såväl de komplexa språkpraktiker som de pedagogiska förhållningssätt som involverades (se t.ex. García 2009; Blackledge & Creese 2010; Canagarajah 2011; Lewis, Jones & Baker 2012b). Translanguaging har således kommit att utvecklas till ett begrepp som involverar såväl språkideologiska som teoretiska och pedagogiska aspekter. I en översättning av begreppet till svenska är det därför viktigt att fånga alla dessa dimensioner.

Efter den internationella konferensen om translanguaging, *Translanguaging – Practices, Skills and Pedagogy*, vid Högskolan

Dalarna i Falun i april 2015 bildades ett forskarnätverk för translanguaging. Vid det första nätverksmötet i Falun i mars 2016 fördes en lång diskussion om översättning av begreppet till svenska. Deltagarnas egna erfarenheter om begreppets innebörd vägdes samman med begreppets ursprungliga innebörd och utvecklingen av den. Det blev en livlig diskussion med många olika förslag. Genom att hänsyfta till en pågående kommunikativ process med ett dynamiskt språkligt flöde var vi alla eniga om att *språkande* var mest lämplig som den andra delen av den svenska termen. För förleden föreslogs bl.a. *fler-*, *multi-*, *pluri-*, *flexi-*, *tvär-*, *fors-*, *ström-* och *trans-*.

Förslagen *flerspråkande*, *multispråkande* och *plurispråkande* förkastades eftersom språk inte ska förstås som separata enheter enligt teorier om translanguaging. Detta var anledningen till att termerna *korsspråkande* och *tvärspråkande* inte heller fick stöd i diskussionen, eftersom såväl *kors-* som *tvär-* ger associationer till enheter som kommer från olika håll. *Flexispråkande* förkastades också eftersom *flexi-* och *trans-* ligger för långt från varandra i betydelse. *Fors-* och *strömspråkande* fick inte heller något stöd av diskussionsdeltagarna. Bigestans, Drewsen och Kindenberg liksom György Ullholm tar upp förleden *trans-* men bygger inte vidare på sina diskussioner om detta som en möjlig förled. Bige-

Förledet "trans-" på svenskt teckenspråk.

stans, Drewsen och Kindenberg säger att *trans-* har samma betydelse som *korsa*, vilket vi i nätverket inte ansåg vara en helt perfekt tolkning, eftersom *trans-* i sin betydelse för överskridande också ger associationer till ett dynamiskt flöde, sammanflytande, och skapandet av något nytt. Li Wei (2016: 8) menar att prefixet *trans-* i begreppet *translanguaging* synliggör 1) de rörliga praktiker som går bortom/utöver de sociala konstruktioner som språkssystem och strukturer utgör för att istället lyfta fram olika multipla system för meningsskapande och subjektivitet, 2) den förändring som *translanguaging* erbjuder inte bara i fråga om språkssystem utan alla individers kognitiva och sociala strukturer, samt 3) de transdisciplinära konsekvenser som förändringar av begreppen språk, språkinläring och språkbruk har för lingvistik, psykologi, sociologi och utbildningsvetenskap.

György Ullholm skriver att *trans-* som prefix redan är upptaget på svenska. Vi anser att det är bra att *trans-* redan finns på svenska, exempelvis *transkulturell*, *transnationell*, *transdisciplinär*, *transsexuell*, *transsibirisk*, *transkribera* och *transformera*. *Trans-* innefattar således en förändring som innebär att man går bortom existerande gränsdragningar och i fråga om *translanguaging* menar García och Wei (2014) ett transdisciplinärt förhållningssätt i studier av språk. I kontrast till begreppet kodväxling är *translanguaging* ett sociolingvistiskt, ekologiskt och situerat begrepp (Lewis, Jones, Baker 2012a: 659). Detta fångas också i förleden *trans-*, där inte bara det transdisciplinära förhållningssättet ryms men även det holistiska samspelet mellan språk, samhälle, individen och situationen, som en ekologisk syn på språk, språkanvändning och språkdidaktik omfattar.

Nätverkets diskussion har således resulterat i att vi föreslår termen *transspråkande*, som knyter an till den internationella termen *translanguaging*. Om vi tar termen *transspråkande* i bruk underlättas förståelsen av sambandet mellan det ursprungliga begreppet *trawsiethu* och den engelskspråkiga varianten *translanguaging*, till skillnad för vid användandet av en term som helt skiljer sig från den internationella terminologin. Den första översättningen av det ursprungliga begreppet *trawsiethu*, var egentligen ordet *translinguifing* vilket också innefattar förleden *trans-* (Lewis, Jones & Baker, 2012b: 643), som tyder på att just *trans-* är en meningsbärande del av begreppet. Även i Finland, där man är mån om att översätta vetenskapliga termer och begrepp till finska, har forskarna fört en diskussion om den mest lämpliga motsvarigheten av *translanguaging*. Tidigare förekom i olika sammanhang skilda finskspråkiga begrepp, så som *kieleily* som kan översättas med ordet *språkande* och *kielentäminen*, som används framförallt i matematiken för att beskriva symboler med ord, men under den senaste tidens användning har *transkieleily*, alltså *transspråkande*, börjat etablera sig bland finskspråkiga forskare (se t.ex. Lehtonen 2015).

På svenskt teckenspråk etablerades tecknet för *translanguaging* av teckenspråkiga deltagare vid ovan nämnda konferens i Falun. Fokus i resonemanget kring begreppets innebörd var hur detta visuellt bäst förmedlas genom det svenska teckenspråket. Begreppet syftar till att beskriva flerspråkigas dynamiska användning av hela sin språkrepertoar i ett sömlöst flöde. Således föll det sig naturligt att i förledet av tecknet låta båda händerna med spretiga fingrar, vilka representerar de olika språken, sammanföras och föras framåt. (Se bilden.)

Tecknet representerar hur de olika språken sammanflätas och spelar ihop. Eftersom det ännu inte fanns någon motsvarande term på svenska utvecklades detta till att termen *translanguaging* artikuleras med munnen medan tecknet är svenskt. Det i sig kan sägas vara *translanguaging*, eller *transspråkande* på svenska. Att vi nämner detta beror på att svenskt teckenspråk likväl som andra språk kan bidra till förståelsen om innebörden

av *transspråkande* och vad det innebär för flerspråkigas språkanvändning (se t.ex. García & Cole, 2014). Det intressanta här är att det fördes liknande resonemang bland teckenspråkiga vid nätverksmötet året efter. Betoningen låg på vikten av att *translanguaging* beskriver språkanvändning som en dynamisk process vilket lyfter fram flerspråkighet på ett kärnfullt sätt. Det går även i linje med vad Li Wei (2015: 20) menar när han skriver att ”*Translanguaging goes not just between but beyond the conventional language systems – the trans prefix emphasizes its transcending capacity.*”

Sammanfattningsvis erbjuder begreppet *transspråkande* ett gränsöverskridande och utmanar därför, liksom *translanguaging*, en syn på språk som separata enheter och synliggör samtidigt att studier av språk kräver transdisciplinära studier.

Nätverket för *Translanguaging* genom Ann-Christin Torpsten, docent i pedagogik (Linnéuniversitetet), Anne Reath Warren, doktorand i Språkdidaktik (Stockholms universitet), Boglárka Straszer, lektor i svenska som andraspråk (Högskolan Dalarna), Camilla Lindahl, forskare i naturvetenskapsämnenas didaktik (Stockholms universitet), Frida Siekinen, doktorand i Barn- och ungdomsvetenskap (Göteborgs universitet), Gudrun Svensson, lektor i svenska som andraspråk (Linnéuniversitetet), Jenny Rosén, post doc i pedagogiskt arbete och lektor i svenska som andraspråk (Högskolan Dalarna och Stockholms universitet), Karin Allard, lektor i specialpedagogik (Örebro universitet) och Åsa Wedin, professor i pedagogiskt arbete och lektor i svenska som andraspråk (Högskolan Dalarna).

Referenser:

- Baker, Colin (2001). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. 3:e upplagan. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Bigestans, Aina; Drewsen, Annelie & Kindenberg, Björn (2015). Från *translanguaging* till *korsspråkande*. *Lisetten*, 4, 26–27.
- Blackledge, Adrian & Creese, Angela (2010). *Multilingualism: A Critical Perspective*. London: Continuum.
- Canagarajah, Suresh (2011). *Translanguaging in the classroom: Emerging issues for research and pedagogy*. *Applied Linguistics Review*, 2, 1–28.
- García, Ofelia (2009). *Bilingual education in the 21st Century: A global perspective*. Oxford: Basil/Blackwell.
- García, Ofelia & Cole, Debra (2014). *Deaf Gains in the Study of Bilingualism and Bilingual Education*. I: H-Dirksen, Bauman, L. & Joseph J. Murray (red.). *Deaf Gain Raising the Stakes for Human Diversity*. Minnesota: University of Minnesota Press. S. 95–111.
- García, Ofelia & Wei, Li (2014). *Translanguaging: Language, bilingualism and education*. New York: Palgrave Macmillan.
- György Ullholm, Kamilla (2016). *Translanguaging i flerspråkiga klassrum? Yes! – Men vad ska vi kalla det på svenska?* *Lisetten*, 1, 30–31.
- Lehtonen, Heini (2015). *Tyylitelten. Nuorten kielelliset resurssit ja kielen so-siaalinen indeksisyys monietimessä Helsingissä*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Lewis, G., Jones, B., & Baker, C. (2012a). *Translanguaging: developing its conceptualisation and contextualisation*. *Educational Research and Evaluation*, 18(7), 655–670.
- Lewis, G., Jones, B., & Baker, C. (2012b). *Translanguaging: origins and development from school to street and beyond*. *Educational Research and Evaluation*, 18(7), 641–654.
- Wei, Li (2016). *New Chinglish and the Post-Multilingualism challenge: Translanguaging ELF in China*. *JELF*, 5(1): 1–25.
- Williams, Cen (1994). *Arfarniad o Ddulliau Dysgu ac Addysgu yng Nghyd-destun Addysg Uwchradd Ddwyeithog*. Unpublished PhD Thesis, University of Wales, Bangor.